

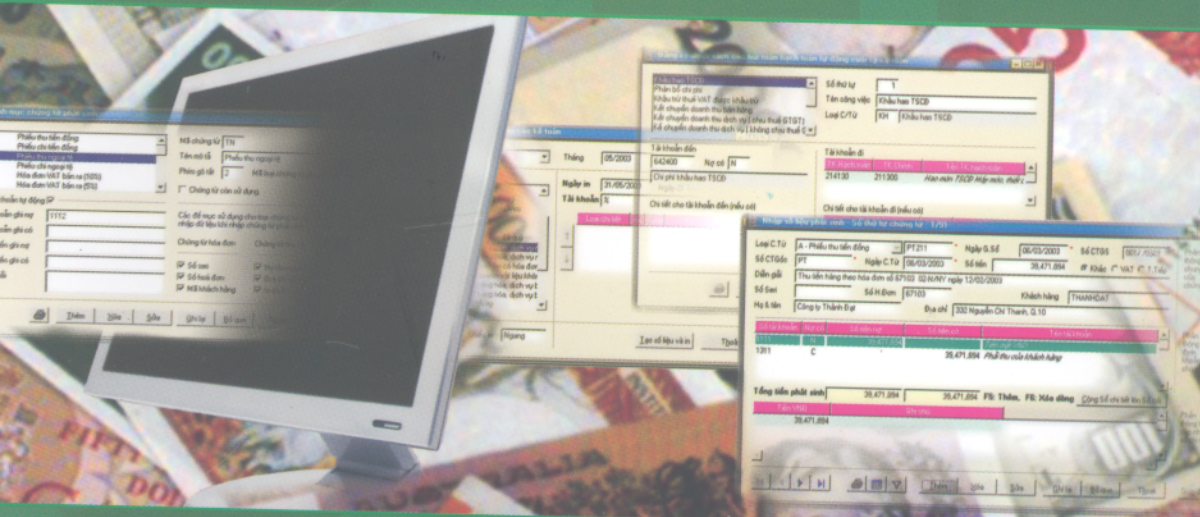

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HÀ NỘI

GIÁO TRÌNH

Kế toán máy

DÙNG TRONG CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CHUYÊN NGHIỆP

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HÀ NỘI

NGUYỄN VĂN TÂN

GIÁO TRÌNH
KẾ TOÁN MÁY

(Dùng trong các trường THCN)

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI - 2005

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI
4 TỐNG DUY TÂN, QUẬN HOÀN KIẾM, HÀ NỘI
ĐIỆN THOẠI: (04) 8257063; 8252916 - FAX: (04) 8257063

GIÁO TRÌNH
KẾ TOÁN MÁY

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI - 2005

Chịu trách nhiệm xuất bản:
NGUYỄN KHẮC OÁNH

Biên tập:
PHẠM QUỐC TUẤN

Biên:
TRẦN QUANG

Trình bày, kỹ thuật vi tính:
CTY QUẢNG CÁO HÀ NỘI

Sửa bản in:
PHẠM QUỐC TUẤN

Mã số: $\frac{373 - 7.373}{\text{HN} - 05}$ 202/290/05

n 1.490 cuốn, khổ 17x24cm, tại Nhà in Hà Nội. Giấy phép xuất bản số:
02GT/290 CXB ngày 29/3/2005. In xong và nộp lưu chiểu tháng 8 năm 2005.

Lời giới thiệu

Nước ta đang bước vào thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa nhằm đưa Việt Nam trở thành nước công nghiệp văn minh, hiện đại.

Trong sự nghiệp cách mạng to lớn đó, công tác đào tạo nhân lực luôn giữ vai trò quan trọng. Báo cáo Chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX đã chỉ rõ: “Phát triển giáo dục và đào tạo là một trong những động lực quan trọng thúc đẩy sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, là điều kiện để phát triển nguồn lực con người - yếu tố cơ bản để phát triển xã hội, tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững”.

Quán triệt chủ trương, Nghị quyết của Đảng và Nhà nước và nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của chương trình, giáo trình đối với việc nâng cao chất lượng đào tạo, theo đề nghị của Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội, ngày 23/9/2003, Ủyban nhân dân thành phố Hà Nội đã ra Quyết định số 5620/QĐ-UB cho phép Sở Giáo dục và Đào tạo thực hiện đề án biên soạn chương trình, giáo trình trong các trường Trung học chuyên nghiệp (THCN) Hà Nội. Quyết định này thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Thành ủy, UBND thành phố trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và phát triển nguồn nhân lực Thủ đô.

Trên cơ sở chương trình khung của Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành và những kinh nghiệm rút ra từ thực tế đào tạo, Sở Giáo dục và Đào tạo đã chỉ đạo các trường THCN tổ chức biên soạn chương trình, giáo trình một cách khoa học, hệ

thống và cập nhật những kiến thức thực tiễn phù hợp với đối tượng học sinh THCN Hà Nội.

Bộ giáo trình này là tài liệu giảng dạy và học tập trong các trường THCN ở Hà Nội, đồng thời là tài liệu tham khảo hữu ích cho các trường có đào tạo các ngành kỹ thuật - nghiệp vụ và đông đảo bạn đọc quan tâm đến vấn đề hướng nghiệp, dạy nghề.

Việc tổ chức biên soạn bộ chương trình, giáo trình này là một trong nhiều hoạt động thiết thực của ngành giáo dục và đào tạo Thủ đô để kỷ niệm "50 năm giải phóng Thủ đô", "50 năm thành lập ngành" và hướng tới kỷ niệm "1000 năm Thăng Long - Hà Nội".

Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội chân thành cảm ơn Thành ủy, UBND, các sở, ban, ngành của Thành phố, Vụ Giáo dục chuyên nghiệp Bộ Giáo dục và Đào tạo, các nhà khoa học, các chuyên gia đầu ngành, các giảng viên, các nhà quản lý, các nhà doanh nghiệp đã tạo điều kiện giúp đỡ, đóng góp ý kiến, tham gia Hội đồng phản biện, Hội đồng thẩm định và Hội đồng nghiệm thu các chương trình, giáo trình.

Đây là lần đầu tiên Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội tổ chức biên soạn chương trình, giáo trình. Dù đã hết sức cố gắng nhưng chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót, bất cập. Chúng tôi mong nhận được những ý kiến đóng góp của bạn đọc để từng bước hoàn thiện bộ giáo trình trong các lần tái bản sau.

GIÁM ĐỐC SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

Lời nói đầu

Như chúng ta đã biết máy tính chỉ là công cụ trợ giúp cho các hoạt động của con người, tất cả các hành vi máy tính làm đều rất "máy móc", muốn máy tính tư duy được ta cần trang bị cho máy tính các tri thức, nếu bàn sâu hơn về việc máy tính tư duy được có lẽ vượt ra ngoài phạm vi giáo trình bởi lẽ vấn đề này liên quan tới lý thuyết "trí tuệ nhân tạo", "hệ chuyên gia" ở đây ta chỉ xét dưới góc độ ứng dụng tin học vào việc giải quyết bài toán kế toán. Giáo trình kế toán máy được chia thành 2 chương:

Chương 1 chúng ta sẽ sử dụng MS EXCEL để học cách lập chương trình giải quyết bài toán kế toán.

Không ai trong chúng ta sử dụng máy tính mà không lại không biết đến phần mềm nổi tiếng Ms Excel của hãng Microsoft. Ms Excel là phần mềm xử lý bảng tính, việc tính toán, sắp xếp số liệu trong này có thể nói là tuyệt vời. Tuy nhiên hạn chế của Excel là không có sẵn các công cụ thống kê để giải quyết các yêu cầu mà bài toán kế toán đặt ra, công việc này người sử dụng phải tự xây dựng thông qua công cụ xây dựng các Macro. Việc làm này trở nên dễ dàng nếu chúng ta nắm được cách thức lập trình trong Ms Excel, đó là việc chúng ta sẽ phải tìm hiểu ngôn ngữ VBA (Visual Basic For Application) được tích hợp sẵn trong Ms Excel. Từ ngôn ngữ VBA trong Ms Excel, ta sẽ lập một chương trình kế toán tài khoản đơn giản, cho phép từ danh mục tài khoản kế toán và từ các chứng từ phát sinh trong tháng ta có thể in ra các sổ cái, sổ quỹ, bảng cân đối tài khoản, bảng cân đối kế toán. Tiếp theo đó học sinh tiếp tục phát triển tương tự để lập chương trình cho các phần việc kế toán khác như kế toán công nợ, kế toán kho, kế toán chi phí và giá thành...

Chương 2 ta sẽ học cách sử dụng một phần mềm kế toán cụ thể là chương trình kế toán máy AccWin.

Hiện tại có rất nhiều chương trình kế toán máy tồn tại trên thị trường như MISA, FAST ACCOUNTING, EFFECT, ACCNET..., các phần việc của các chương trình kế toán này đều có một nền chung là Kế toán tài khoản, Kế toán công nợ, Kế toán kho, Kế toán chi phí giá thành và cuối cùng là các báo cáo tài chính (Bảng cân đối tài khoản, Bảng cân đối kế toán, Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh, báo cáo lưu chuyển tiền tệ và Thuyết minh báo cáo tài chính).

Vì lý do như vậy cho nên chương 2 của giáo trình hướng dẫn sử dụng một chương trình kế toán máy có đầy đủ các chức năng như trên là chương trình Kế toán máy ACCWIN do chính tác giả viết, chương trình kế toán máy AccWin được viết với bố cục rõ ràng, rất dễ sử dụng, dùng làm công cụ giảng dạy kế toán máy cho học sinh, sinh viên giúp làm rõ hơn lý thuyết và bài tập về kế toán mà học sinh, sinh viên đã học trong giáo trình Hạch toán Kế toán.

Phần mềm kế toán máy AccWin có đầy đủ các phần việc kế toán :

- Kế toán tiền mặt, tiền gửi ngân hàng (thu chi, sổ quỹ, sổ tiền gửi)
- Kế toán cho các tài khoản (sổ chi chi tiết, sổ cái tổng hợp, nhật ký sổ cái, sổ nhật ký chung)
- Kế toán công nợ (sổ chi tiết công nợ, bảng tổng hợp công nợ, theo dõi công nợ quá hạn)
- Kế toán kho (nhập xuất vật tư hàng hoá, thẻ chi tiết kho, thẻ tổng hợp kho)
- Kế toán chi phí, giá thành (sổ chi tiết chi phí, bảng tổng hợp chi phí, sổ chi tiết giá thành, bảng tổng hợp giá thành)
- Kế toán thuế giá trị gia tăng (thuế VAT mua vào, thuế VAT bán ra, báo cáo thuế)
- In các báo cáo tài chính (Bảng cân đối tài khoản, Bảng cân đối kế toán, Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh)

Như vậy sau khi học xong giáo trình này, học sinh có thể tự mình lập ra một chương trình kế toán máy và có khả năng sử dụng bất kỳ phần mềm kế toán máy có sẵn nào.

Cuối cùng xin chân thành cảm ơn PGS. TS. Nguyễn Văn Xuất - Chủ nhiệm khoa Công nghệ Thông tin Học viện Kỹ thuật Quân sự, PGS. TS. Đoàn Văn Ban - Trưởng phòng Viện Công nghệ Thông tin, PGS. TS. Phạm Văn Ất - Trường Đại học Giao thông, TS. Đào Thanh Tĩnh - Khoa Công nghệ Thông tin Học viện Kỹ Thuật Quân sự, kỹ sư Nguyễn Văn Quân - Kế toán trưởng Công ty XNK ngành In Bộ Văn hoá Thông tin, tập thể Giáo viên và Ban Giám hiệu trường Trung học ESTIH, đặc biệt là thầy Hiệu trưởng Thạc sỹ Hoàng Đức Khiêm đã nhiệt tình giúp đỡ để giáo trình này được hoàn thiện và ra đời.

TÁC GIẢ

Bài mở đầu

NHẬP MÔN KẾ TOÁN MÁY

Mục tiêu: Giúp cho học sinh hiểu kế toán máy là gì, cách thức giải quyết bài toán kế toán trên máy vi tính như thế nào

1 - Kế toán máy là gì ?

Hiểu theo nghĩa thông thường kế toán máy là dùng máy móc (máy tính) để hỗ trợ, thay thế một phần công việc của người làm kế toán tài chính cho một doanh nghiệp hoặc một tổ chức kinh tế trong xã hội. Một chương trình kế toán máy là một phần mềm dùng để làm công việc kế toán. Để có một chương trình kế toán máy thì phải lập trình bằng một ngôn ngữ lập trình nào đó. Các ngôn ngữ lập trình cơ sở dữ liệu như Ms Excel, Ms Access, Visual Basic, Visual Foxpro, SQL Server và Oracle đều có thể lập được chương trình kế toán máy. Thông thường, để lập chương trình kế toán máy cho các tổng công ty nên dùng Oracle và SQL Server, để lập chương trình kế toán máy cho các doanh nghiệp vừa và nhỏ nên dùng Ms Access, Visual Basic và Visual Foxpro, còn để học cách lập chương trình kế toán máy nên dùng Ms Excel vì chương trình chạy chậm ta có thể thấy rõ từng bước mà chương trình chạy như thế nào, ngoài ra các câu lệnh Visual Basic for Application của Ms Excel rất giống với Ms Access và Visual Basic là hai ngôn ngữ lập trình Quản trị Cơ sở Dữ liệu được ưa chuộng nhất hiện nay.

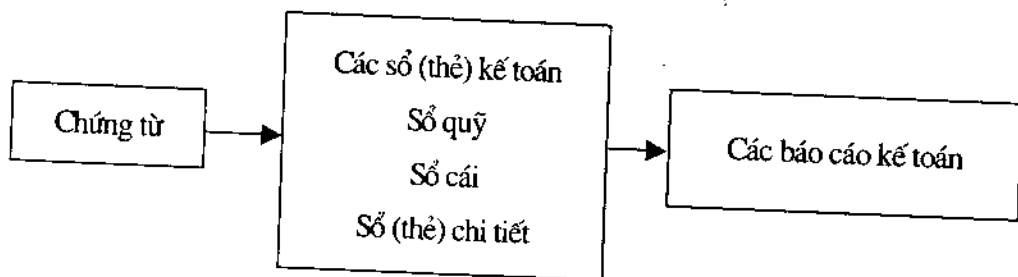
2 - Khảo sát bài toán kế toán

Kế toán là một "nghệ thuật ghi chép" và thống kê các nghiệp vụ kinh tế phát sinh diễn ra theo dòng chảy thời gian của một doanh nghiệp hoặc

một tổ chức kinh tế nào đó. "Nghệ thuật ghi chép" ở đây ta nên hiểu theo nghĩa là ghi chép nhưng tuân thủ theo một nguyên tắc nhất định - nguyên tắc của kế toán.

Mỗi một nghiệp vụ kinh tế phát sinh được ghi nhận bằng chứng từ hay nói khác đi chứng từ là bằng chứng pháp lý khẳng định sự tồn tại của một nghiệp vụ kinh tế nào đó đã diễn ra trong quá khứ, chứng từ tồn tại trên thực tế là các phiếu thu, phiếu chi, hoá đơn nhập, xuất vật tư, hoá đơn bán hàng,...

Trong thực tế khi khảo sát theo dõi hành vi của kế toán, người ta nhận thấy khi có một chứng từ phát sinh thì chứng từ đó được ghi nhận lại vào các sổ (thẻ) kế toán chi tiết làm cơ sở cho việc làm các báo cáo kế toán sau này. Quá trình đó có thể mô tả bằng sơ đồ sau :

Mỗi một chứng từ phản ánh một loại nghiệp vụ kinh tế nào đó đồng thời trên mỗi chứng từ thông tin nó chứa đựng cũng khác nhau. Song đứng dưới góc độ của công tác quản lý tài chính thì người ta chỉ quan tâm tới những thông tin quan trọng sau :

- Số chứng từ
- Ngày chứng từ
- Nội dung (Diễn giải)
- Tài khoản nợ
- Tài khoản có
- Số tiền

Gắn với mỗi nội dung kinh tế người ta cần ít nhất một cặp 2 tài khoản để phản ánh nội dung kinh tế đó, số hiệu của các tài khoản ghi bên nợ và bên có được lấy trong bảng hệ thống tài khoản do nhà nước ban hành.

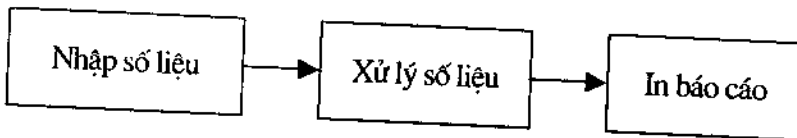
- Các nghiệp vụ kinh tế sau khi ghi nhận bằng chứng từ thì kế toán còn phải ghi chép vào các sổ chuyên dụng riêng. Ví dụ : nếu phát sinh nghiệp vụ thu chi tiền mặt thì kế toán sau khi viết phiếu thu chi song phải phản ánh nghiệp vụ này trên sổ quỹ tiền mặt và sổ liên quan khác. Hoặc nếu khách hàng trả nợ thì sau khi viết phiếu thu kế toán phải ghi chép vào sổ chi tiết thanh toán với người mua, sổ cái tài khoản 131 - Phải thu của khách hàng, sổ quỹ tiền mặt hoặc tiền gửi... Cuối kỳ kế toán, người làm công tác kế toán phải thống kê cho ra được các báo cáo tài chính, báo cáo quản trị phục vụ lãnh đạo. Căn cứ vào các thông tin trên báo cáo, lãnh đạo doanh nghiệp có thể đưa ra các quyết định chính xác cho các hoạt động kinh tế tiếp theo nên như thế nào để đạt hiệu quả kinh tế cao nhất.

3 - Quy trình giải quyết bài toán kế toán trên máy tính

Mọi bài toán quản lý được giải quyết trên máy tính đều tuân thủ theo nguyên tắc :

- Nhập số liệu
- Xử lý số liệu
- In báo cáo

Quy trình này được minh hoạ bằng sơ đồ sau :

Với bài toán kế toán nguyên tắc trên vẫn được đảm bảo :

- Nhập số liệu : Tức nhập các hoá đơn, chứng từ
- Xử lý số liệu : Xử lý để cho ra các sổ sách kế toán, các báo cáo tài chính
- In báo cáo :
 - + In sổ sách kế toán
 - + In các báo cáo tài chính